

LITERATURA

PRAMENY

České edice současných liturgických knih.

AMALARIUS, *De ecclesiasticis officiis*, PL 101.

AMALARIUS, *Epistola de caeremoniis baptismi*, PL 99.

AMBROŽ, *De apologia prophetae David ad Theodosium Augustum*, ed. K. Schenkl (CSEL 32/2), Vídeň 1897.

AMBROŽ, *De mysteriis*, ed. B. Botte (SC 25bis), Cerf, Paříž 1961.

AMBROŽ, *De sacramentis*, ed. B. Botte (SC 25bis), Cerf, Paříž 1961.

AMBROŽ, *Expositio in Psalmi CXVIII*, ed. M. Petschenik (CSEL 62), Vídeň 1913.

Annales regni Francorum inde a. 741 usque ad 829 qui dicuntur Annales Laurissentis maiores et Einhardi, ed. G. H. Pertz – F. Kurze [MGH], Bibliopolis Hahniani, Hannover 1895.

The Apostolic Tradition. A Commentary, ed. P. F. Bradshaw et al., Fortress press, Minneapolis, 2002.

ATANÁŠ, *De incarnatione*, ed. Ch. Kannengiesser (SC 199), Cerf, Paříž 2000.

AUGUSTIN, *Contra Duas Epistolas Pelagianorum*, PL 44.

AUGUSTIN, *Contra Iulianum*, PL 44.

AUGUSTIN, *De beata vita*, ed. W. M. Grenn (CSSL 29), Brepols, Turnhout 1970.

AUGUSTIN, *De natura et gratia*, kap. 2, č. 2, ed. C. F. Vrba – J. Zycha (CSEL 60), Vídeň 1913.

AUGUSTIN, *De peccatorum meritis et remissione et de baptismo parvulorum*, ed. K. F. Vrba – J. Zycha (CSEL 60), Vídeň 1913.

AUGUSTIN, *Epistolae ex duobus codicibus nuper in lucem prolatae*, ed. J. Divjak (CSEL 88), Tempsky, Vídeň 1981.

AUGUSTIN, *In Iohannis evangelium tractatus CXXIV*, ed. D. R. Willems (CCSL 36), Brepols, Turnhout 1954.

AUGUSTIN, *Quaestiones in Heptateuchum*, kn. 2, kap. 73, ed. J. Fraipont – D. De Bruyne (CCSL 33), Brepols, Turnhout 1958.

AUGUSTIN, *Sermones*, ed. S. Boodts (CCSL 41B), Brepols, Turnhout 2016.

AUGUSTIN, *Sermones*, PL 38.

- AUGUSTIN, *Sermones de novo testamento*, ed. P.-P. Verbraken et al. (CCSL 41A) Brepols, Turnhout 2008.
- AUGUSTIN, *Vyznání*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2015.
- BASIL, *Epistulae*, ed. Y. Courtonne, Belles Lettres, Paříž 1957–1966.
- BENEDIKT XVI., *Exhortace Sacramentum caritatis*, Paulínky, Praha 2007.
- BENEDIKT XVI., *Exhortace Verbum Domini*, č. 52, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2011.
- Bishop Serapion's Prayer Book*, ed. G. Wobbermin – J. Wordsworth, Society for Promoting Christian Knowledge, London 1899.
- The Bobbio Missal. A Gallican Mass-Book*, č. 243, ed. E. A. Lowe, Henry Bradshaw Society, Londýn 1920.
- CAESARIUS Z ARLES, *Sermones*, ed. G. Morin (CCSL 103), Brepols, Turnhout 1953.
- Canones Hippolyti*, ed. R.-G. Coquin (PO 31/2), Firmin Didot, Paříž 1966.
- Capitula episcoporum*, sv. 3, ed. Rudolf Pokorný (MGH), Hahnsche Buchandlung, Hannover 1995.
- Le codex Arménien Jérusalem 121. II édition comparée du texte et de deux autres manuscrits*, ed. A. Renoux, Brepols, Turnhout 1971.
- Concilia aevi Karolini*, sv. 1, ed. A. Werminghoff (MHG), Bibliopolis Hahniani, Hannover – Lipsia 1906.
- Concilia Afriacae a. 345–525*, ed. A. Munier (CCSL 149), Brepols, Turnhout 1974.
- Concilia Galliae a. 314–506*, ed. C. Munier (CCSL 148), Brepols, Turnhout 1996.
- Concilium oecumenicorum decreta*, ed. J. Alberigo et al., Istituto per le scienze religiose, Bologna 1973.
- Constitutiones apostolicae*, ed. M. Metzger, sv. 3 (SC 336), Cerf, Paříž 1987.
- CYPRIÁN, *De Dominica Oratione*, ed. C. Moreschini (CCSL 3A), Brepols, Turnhout 1976.
- CYPRIÁN, *De Lapsis*, ed. M. Bévenot (CCSL 3), Brepols, Turnhout 1972.
- CYPRIÁN, *Epistulae*, ed. W. Hartel (CSEL 3/2), Vídeň 1868.
- CYPRIÁN, *Epistularium*, ed. G. F. Diercks (CCSL 3C), Brepols, Turnhout 1996.
- CYRIL JERUZALÉMSKÝ, *Mystagógické katechese*, ed. P. Milko, Refugium Velehrad-Roma, Velehrad 1997.
- DIONYSIOS AREOPAGITA, *De ecclesiastica hierarchia*, PG 3.
- Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Zvon, Praha 1995.
- Dokumenty Tridentského koncilu*, ed. I. A. Hrdina, Krystal OP, Praha 2015.
- EGBERTUS EBORACENSIS, *Excerptiones*, PL 89.

- EGERIA, *Itinerarium Egeriae*, ed. M. Hejtmanová, Jihočeská Univerzita, České Budějovice 1999.
- Epistola Iohannis Diaconi ad Senarium*, in *Analecta Reginensia*, ed. A. Wilmart, Biblioteca Apostolica Vaticana, Città del Vaticano 1933.
- L'Euclologio Barberini Gr. 336*, ed. S. Parenti – E. Velkovska, Edizioni Liturgiche, Řím 2000.
- EURÍPIDÉS, *Orestés*, ed. F. Chapouthier – L. Méridier, Belles lettres, Paříž 1973.
- EUSEBIUS, *Desatero knih Historie církevní*, ed. J. Krbec, Arcibiskupský seminář, Praha 1855.
- G. DURANTUS, *Rationale divinorum officiorum*, ed. Davril – Thibodeau (CCCM 140A), Brepols, Turnhout 1998.
- GAUDENTIUS Z BRIKEN, *Tractatus*, ed. A. Glueck (CSEL 68), Vídeň – Lipsko 1936.
- GELASIUS, *Epistolae et decreta*, PL 59.
- HILDEFONSUS TOLETANUS, *De cognitione baptismi*, PL 96.
- HIPPOLYT ŘÍMSKÝ, *Apoštolská tradice*, ed. Ventura – Piáčková, Refugium Velehrad-Roma, Velehrad 2000.
- HIPPOLYT ŘÍMSKÝ, *Commentary on Daniel*, ed. T. C. Schmidt, Createspace Independent Pub, 2010.
- HIPPOLYT ŘÍMSKÝ, *Refutatio Omnium Haeresium*, ed. M. Marcovich, Walter de Gruyter, Berlin 1986.
- HOMÉR, *Odyseia*, ed. V. Šrámek, Academia, Praha 2012.
- INOCENC I., *Epistola 30*, PL 20.
- INOCENC I., *Epistola ad Decentium*, PL 84.
- INOCENC III., *List Cum venisset*, PL 215.
- IRENEJ Z LYONU, *Adversus haereses*, ed. A. Rousseau – L. Doutreleau (SC 100; SC 211; SC 264; SC 294), Cerf, Paříž 1965–1982.
- ISIDOR ZE SEVILLY, *De ecclesiasticis officiis*, ed. Ch. M. Lawson (CCSL 113), Brepols, Turnhout 1989.
- JAN PAVEL II., *Apoštolský list Dominicae Cenaе*, AAS 72 (1980).
- JAN PAVEL II., *Encyklika Ecclesia de Eucharistia*, Karmelitánské nakladatelství, Praha 2003.
- JAN ZLATOÚSTÝ, *Homilie na list Efezanům*, PG 62.
- JAN ZLATOÚSTÝ, *Homilie na list Židům*, PG 63.
- JAN ZLATOÚSTÝ, *Huit catéchèses baptismales*, ed. A. Wenger (SC 50), Cerf, Paříž 1957.
- JAN ZLATOÚSTÝ, *Trois catéchèses baptismales*, ed. A. Piédagnel (SC 366), Cerf, Paříž 1990.
- JERONÝM, *Altercatio Luciferiani et orthodoxi [Adversus Luciferianum]*, ed. A. Canellis (CSSL 79B) Brepols, Turnhout 2000.

- JOSEF FLAVIUS, *Antiquitates*, ed. W. Whiston, in *Complete works of Josephus. Antiquities of the Jews*, sv. 3, Bigelow – Brown, New York 1900.
- JOSEF FLAVIUS, *Válka židovská*, ed. V. Feldstein, Svoboda, Praha 1992.
- JULIUS FIRMICUS MATERNUS, *De errore profanarum religionum*, ed. A. Pastorino, in *Biblioteca di studi superiori* 27, La Nuova Italia, Benátky 1956.
- JUSTIN, *Apologia I*, in *Na hlubinu* 7 (1944).
- JUSTIN, *Rozmluva s Tryfonem*, ed. F. Sušil, in *Spisy Apoštolských otců*, Kněh-tiskárna Cyrillo-Methodějská, Praha 1874.
- Katechismus katolické církve*, Zvon, Praha 1995.
- KLEMENT ALEXANDRIJSKÝ, *Excerpta ex Theodoto*, ed. F. Sagnard (SC 23), Cerf, Paříž 1970.
- KLEMENT ALEXANDRIJSKÝ, *Stromata V*, ed. M. Havrda, Oikoymenh, Praha 2009.
- KLEMENT ŘÍMSKÝ, *Druhý list Klementův*, ed. J. Sokol, in *Spisy apoštolských otců*, Kalich, Praha 2004.
- KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Dekret Vitae et regni ianua, Notitiae* 557–558 (2013).
- KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Instrukce Redemptionis sacramentum*, Česká biskupská konference, Praha 2005.
- Kristiánova legenda. Život a umučení svatého Václava a jeho báby svaté Ludmily*, ed. J. Ludvíkovský, Vyšehrad, Praha 1978.
- LEV VELIKÝ, *Epistulae*, PL 54.
- LEV VELIKÝ, *Tractatus septem et nonaginta*, ed. A. Chavasse (CCSL 138A), Brepols, Turnhout 1973.
- Le liber ordinum en usage dans l'Église wisigothique et mozarabe d'Espagne du cinquième au onzième siècle*, ed. M. Ferotin, Firmin-Didot, Paříž 1904.
- Liber sacerdotalis*, ed. Albertus de Castello, Benátky 1523.
- Liber sacramentorum romanae aeclesiae ordinis anni circuli (Cod. Vat. Reg. lat 316/Paris Bibl. Nat. 7193, 41/56 – Sacramentarium Gelasianum)*, ed. L. C. Möhleberg, Herder, Řím 1981.
- List Barnabášův*, ed. Dan Drápal, in *Spisy apoštolských otců*, Kalich, Praha 2004.
- List Diognetovi*, ed. H. I. Marrou (SC 33bis), Cerf, Paříž 1965.
- Liturgika. Zdrojové texty a materiály, dokumenty, obr. přílohy*, ed. D. Holton – P. Hradilek – J. Klípa, Sít, Praha 2001.
- MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, *Naděje na spásu pro děti, které umírají nepokřtěné*, ed. C. V. Pospíšil, Krystal OP, Praha 2008.
- MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, *O křesťanském manželství*, in *Dokumenty MTK věnované eklesiologii a svátostem do roku 1995 a dokument PBK jednota a rozličnost v církvi*, ed. C. V. Pospíšil, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2011.

- MIKULÁŠ KABASILAS, *Výklad Božské liturgie*, ed. J. J. Jukl, Přeučil, Praha 2007.
- Missale Gallicanum Vetus (Cod. Vat. Palat. lat. 493)*, ed. L. C. Möhleberg, Herder, Roma 1958.
- Missale Gothicum (Vat. Reg. lat. 317)*, ed. L. C. Möhleberg, Herder, Roma 1961.
- Missale Romanum*, ed. 2008.
- OPTATUS Z MILEVA, *Contra Parmenianum Donatistam*, ed. M. Labrousse (SC 413), Cerf, Paříž 1996.
- Die Oracula Sibyllina*, ed. J. Geffcken, in *Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten Jahrhunderte*, sv. 8, Lipsko 1902.
- Les Ordines Romani du Haut Moyen Age*, sv. 2, Spicilegium Sacrum Lovaniense, Lovañ 1971.
- Ordo officiorum ecclesiae lateranensis*, ed. L. Fischer, Datterer, Mnichov – Freising 1916.
- ONDŘEJ KRÉTSKÝ, *Oratio 10 in Exaltatione sanctae crucis*, in *Denní modlitba církve*, sv. 4, 14. září, modlitba se čtením, 2. čtení.
- ORIGENES, *Homélie sur les nombres*, ed. A. Méhat, Cerf, Paříž 1951.
- ORIGENES, *Proti Kelsovi*, ed. V. Frei, Oikoymenh, Praha 2018.
- PASCHASIUS RADBERTUS, *Liber de corpore et sanguine Domini*, PL 120.
- Pastýř Hermův*, ed. D. Drápal, in *Spisy apoštolských otců*, Kalich, Praha 2004.
- PAVEL VI., Apoštolská konstituce *Divinae consortium naturae*, in *Římský pontifikál*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2008.
- PETRUS CHRYSOLOGUS, *Sermonum collectio a Felice episcopo parata, sermonibus extravagantibus adiectis*, ed. A. Olivar (CCSL 24A), Brepols, Turnhout 1981.
- PIUS XI., *Liturgia didascalica Ecclesiae*, in *Documenta pontificia ad institutionem liturgiam spectantia (1903–1953)*, ed. A. Bugnini, Edizioni liturgiche, Řím 1953.
- PIUS XII., Apoštolská konstituce *Sacramentum ordinis*, AAS 40 (1948).
- PIUS XII., Encyklika *Mystici Corporis Christi*, AAS 35 (1943).
- Le pontifical Romain au Moyen Age*, sv. 1, *Le Pontifical romain au XIIe siècle*, ed. M. Andrieu, Biblioteca Apostolica Vaticana, Città del Vaticano 1938.
- Le Pontifical romano-germanique du dixième siècle*, ed. C. Vogel – R. Elze, Biblioteca Apostolica Vaticana, Řím 1963.
- Pontificale Romanum. Editio princeps (1595–1596)*, ed. M. Sodi – A. M. Triacca, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2005.
- POSVÁTNÁ KONGREGACE KONCILU, *Dekret Sacra Tridentina Synodus*, ASS 38 (1905–1906).

- POSVÁTNÁ KONGREGACE PRO OBŘADY, *Additiones et variationes in Rituali Romano circa ordinem baptismi adultorum*, AAS 54 (1962).
- POSVÁTNÁ KONGREGACE SVÁTOSTÍ, Dekret *Quam singulari*, AAS 2 (1910) 582.
- Ps.-AMBROŽ, *De lapsu virginis*, PL 16.
- Ps.-KLEMENT, *Recognitiones*, PG 1.
- Příběhy apoštolů. Novozákonní apokryfy*, sv. 2. ed. J. A. Dus, Vyšehrad, Praha 2003.
- RABANUS MAURUS, *De Clericorum Institutione*, PL 107.
- ŘEHOŘ NAZIÁNSKÝ, *La passion du Christ*, ed. A. Tuilier (SC 149) Cerf, Paříž 1969.
- ŘEHOŘ NAZIÁNSKÝ, *Orationes*, PG 39.
- ŘEHOŘ VELIKÝ, *Čtyřicet homilií na evangelia*, Krystal, Řím 1946.
- ŘEHOŘ VELIKÝ, *Registrum Epistularum*, ed. D. Norbert (CCSL 140), Brepols, Turnhout 1982.
- ŘEHOŘ Z TOURS, *O boji králů a údělu spravedlivých. Kronika franků. Dějiny v deseti knihách*, Odeon, Praha 1986.
- Rituale Romano-Pragense ad usum romanum accomodatum*, Z. Acsamitek, Praha 1642.
- Rituale Romanum. Editio princeps (1614)*, ed. M. Sodi – J. J. Flores Arcas – A. M. Triacca, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2004.
- Rituale Romanum. Editio typica 1952*, ed. M. Sodi – A. Toniolo, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2008.
- Rukopisy z Nag Hammádí V.*, ed. Z. Vítková – W. B. Oerter, Vyšehrad, Praha 2019.
- Le Sacramentaire Grégorien. Ses principales formes d'après les plus anciennes manuscrits*, ed. J. Deshusses, Éditions universitaires, Fribourg 1979.
- Sacramentarium Veronense (Cod. Bibl. Capit. Veron. LXXXV [80])*, ed. L. C. Möhleberg, Herder, Řím 1994.
- Sacrorum conciliorum nova et amplissima editio*, ed. J. D. Mansi, A. Zatta, Florencie 1759–1786.
- SIRICIUS, *Epistolae et decreta*, PL 13.
- The Stowe Missal*, ed. G. F. Warner, Henry Bradshaw Society, London 1915.
- ŠTĚPÁN II., *Responsa*, PL 89.
- Testi giudaici per lo studio del NT*, ed. G. Kippenberg – A. Wewers, Paideia, Brescia 1987.
- TERTULIÁN, *Adversus Praxean*, ed. Kroymann – Evans (CCSL 2), Brepols, Turnhout 1954.
- TERTULIÁN, *De baptismo*, ed. J. G. Ph. Borleffs (CCSL 1), Brepols, Turnhout 1954.
- TERTULIÁN, *De corona*, ed. A. Kroymann (CCSL 2), Brepols, Turnhout.

- TERTULIÁN, *De idololatria*, ed. A. Reifferscheid – G. Wissowa (CCSL 2), Brepols, Turnhout 1954.
- TERTULIÁN, *De resurrectione mortuorum*, ed. J. G. Ph. Borleffs (CCSL 2), Brepols, Turnhout 1954.
- TERTULIÁN, *Mučedníkům*, ed. P. Kitzler, Oikoymenh, Praha 2019.
- TERTULIÁN, *O hrách*, ed. P. Kitzler, Oikymenh, Praha 2004.
- Testamentum Domini*, ed. J. Cooper – A. J. Maclean, T&T Clark, Edinburgh 1902.
- THEODOR Z MOPSUESTIE, *De baptismo*, in *Commentary of Theodore of Mopsuestia on the Lord's Prayer and on the Sacraments of Baptism and the Eucharist*, ed. A. Mignana, W. Heffer & Sons Limited, Cambridge 1933.
- THEOPHILOS, *Ad Autolyicum*, PG 6.
- Tridentský katechismus*, Dědictví sv. Prokopa, Praha 1867.
- Učení Pána, hlásané národům dvanácti apoštolů (Didaché)*, ed. J. Novák, in *Druhá patristická čítanka (Teol. studie)*, Česká katolická charita, Praha 1985.
- W. STRABO, *De ecclesiasticarum rerum exordiis et incrementis*, PL 114.
- ZACHARIAS, *Epistola et decreta*, PL 89.
- ZENO Z VERONY, *Tractatus*, PL 11.

SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

- ALBERICH, E. – DŘÍMAL, L., *Katechetika*, Portál, Praha 2008.
- AMIET, R., *La veillée pascale dans l'Église latine*, Cerf, Paříž 1999.
- ANDRIEUX, L., *La première Communion. Histoire et discipline. Textes et documents. Des origines au XXe siècle*, Beauchesne, Paříž 1911.
- ANGUS, S., *The Mystery Religions and Christianity*, John Murray, Londýn 1928.
- Ante-Nicene Fathers*, ed. Ph. Schaff, T&T Clark, Edinburgh 1885.
- BALDOVIN, J., *The Urban Character of Christian Worship. The Origins, Development, and Meaning of Stational Liturgy*, Pontificio Istituto Orientale, Řím 1987.
- BASTIAENSEN, A. A. R., *Exorcism. Tackling the Devil by Word of Mouth in Demons and the Devil in Ancient and Mediaeval Christianity*, ed. N. Vos – W. Otten, Brill, Leiden 2011.
- BAUDRY, G.-H., *I simboli del battesimo. Alle fonti della salvezza*, Jaca Book, Milano 2007.
- BAUMGARTEN, J. M., *Qumran Cave 4. XIII. The Damascus Document (4Q266–273)*, Clarendon Press, Oxford 1996.

- BÉRAUDY, R., L'initiation chrétienne, in *L'Église en prière, Introduction à la liturgie*, ed. A.-G. Martimort, Desclée, Tournai 1961.
- BERGER, R., *Liturgický slovník*, Vyšehrad, Praha 2008.
- BERTONIERE, G., *The Historical Development of the Easter Vigil and Related Services in the Greek Church*, Pontificio Istituto Orientale, Roma 1972.
- BETZ, O., Die Proselytentaufe der Qumransekte und die Taufe im Neuen Testament, *Revue de Qumrân*, 2 (1958).
- BINGHAM, J., *Antiquities of the Christian Church*, sv. 10, Henry G. Bohn, Londýn 1856.
- BOERSMA, H. – LEVERING, M., *The Oxford Handbook of Sacramental Theology*, Oxford University Press, Oxford 2015.
- BOUBLÍK, V., *Člověk očekává Krista*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1997.
- BRADLEY, I., *Water. A Spiritual History*, Bloomsbury, London 2012.
- BRADSHAW, P., The Gospel and Catechumene in the Third Century, *JTS* 50 (1999).
- BROCK, S., Clothing Metaphors as a Means of Theological Expression in Syriac Tradition, in *Typus, Symbol Allegorie bei den östlichen Vätern und ihren Parallelen im Mittelalter*, ed. M. Schmidt – C. F. Geyer, Pustet, Regensburg 1982.
- BROWN, R. E., *The Gospel According to John, I–II*, Doubleday, Garden City NY 1966, 1970.
- BROŽ, J., Křest v Novém Zákoně, in Kol., *Svátost křtu a obnova křestní milosti ve svátosti smíření*, Biskupství královéhradecké, Hradec Králové 2012.
- BROŽ, J., *List Židům. Český ekumenický komentář k Novému zákonu*, Česká biblická společnost, Praha 2015.
- BUGNINI, A., *La riforma liturgica*, Edizioni liturgiche, Řím 1997.
- BULTMANN, R., *Das Evangelium des Johannes. Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 1986.
- BURCKHARDT, J., *Age of Constantine the Great*, Routledge & Kegan Paul, Londýn 1949.
- CALDECOTT, S. a L., Divine Touch. A Meditation on the Laying on of Hands in the Church, *Communio* 38 (2011).
- CASEL, O., *El misterio del culto cristiano*, Dinor, San Sebastián 1953.
- CLARAHAN, M. A., Mystagogy and Mystery, *Worship* 83 (2009).
- CORBON, J., *Liturgie Pramene*, Krystal OP, Praha 2015.
- A Companion to the Eucharist in the Middle Ages*, ed. I. Ch. LEVY – G. MACY – K. VAN AUSSDALL, Brill, Leiden – Boston 2012.
- COOKE, B. – MACY, G., *Christian Symbol and Ritual*, Oxford University Press, Oxford 2005.

- CRAMER, P., *Baptism and change in the Early Middle Ages, c.200–c.1150*, Cambridge University Press, Cambridge 1993.
- CULLMANN, O., *Early Christian Worship*, SCM Press, Londýn 1953.
- DÉCOUSU, L., L'origine de l'imposition des mains épyclétique comme tradition dans les liturgies des ordinations et du baptême, *Questions Liturgiques* 99 (2019).
- Dictionnaire de la Bible. Supplément*, ed. L. Pirot et al., sv. 6/1, Létouzey et Ané, Paříž 1960
- A Dictionary of Christian Antiquities*, ed. W. Smith – S. Cheetham, John Murray, Londýn 1876.
- DROBNER, H., *Patrologie. Úvod do studia starokřesťanské literatury*, Oikoy-menh, Praha 2011.
- DROWER, E. S., *The Mandaeans of Iraq and Iran. Their Cults, Customs, Magic Legends, and Folklore* (reprint), Gorgias Press, Piscataway, NJ 2002.
- ETERMANN, J. H., *The Great Treasure of the Mandaeans*, Gorgias Press, Piscataway, NJ 2007.
- FEINGOLD, L., *The Eucharist. Mystery of Presence, Sacrifice, and Communion*, Emmaus Academic, Steubenville 2018.
- FERGUSON, E., *Baptism in the Early Church, History, Theology and Liturgy in the First Five Centuries*, Wm.B. Eerdmans Publishing Company, Cambridge 2009.
- FINN, T., *Early Christian Baptism and Catechumenate. Italy, North Africa and Egypt*, The Liturgical Press, Collegeville 1992.
- FINN, T. M., *Early Christian Baptism and Catechumenate. West and East Syria*, The Liturgical Press, Collegeville 1999.
- FINN, T., *The Liturgy of Baptism in the baptismal instructions of St. John Chrysostom*, Catholic University of America Press, Washington D.C. 1967.
- FISHER, J. D. C., *Baptism in the Medieval West. A Study in the Disintegration of the Primitive Rite of Initiation*, Hillenbrand Books, Chicago 2004.
- FISHER, J. D. C., *Christian Initiation. Baptism in the Medieval West*, S. P. C. K., Londýn 1965.
- FISCHER, B., Baptismal Exorcism in the Catholic Baptismal Rites after Vatican II, *Studia Liturgica* 10 (1974).
- FOERSTER, W., *Gnosis. A Selection of Gnostic Texts*, sv. 2, Oxford University Press, Oxford 1974.
- FORNESS, Ph. M., *Preaching Christology in the Roman Near East: A Study of Jacob of Serugh*, Oxford University Press, Oxford 2018.
- GAFFNEY, M. H., *Gnostic Secrets of the Naassenes. The Initiatory Teachings of the Last Supper*, Inner Traditions, Rochester (VT) 2004.
- GARCÍA MARTINÉZ, F., *The Dead Sea Scrolls Translated*, E. J. Brill, Leiden – New York – Kolín 1994.

- GASPARRO, G. S., *Soteriology and mystic aspects in the cult of Cybele and Attis*, Brill, Leiden 1985.
- GERARDI, R., *Il sacramento del perdono per la riconciliazione dei penitenti*, Edizione Dehoniane, Bologna 2015.
- GRANT, M., *Pád říše Římské*, BB art, Praha 1997.
- HAMMAN, A. G., *La vita quotidiana nell'Africa di sant'Agostino*, Jaca Book, Milano 1989.
- HARKINS, P. W., Pre-Baptismal Rites in Chrysostom's Baptismal Catecheses, *Studia Patristica* 8 (1966).
- HARTMAN, L., *Into the Name of the Lord Jesus. Baptism in the Early Church*, T&T Clark, Edinburgh 1997.
- HOLETON, D. R., *La communion des tout-petits enfants. Étude du mouvement eucharistique vers la fin du Moyen Age*, Edizioni liturgiche, Řím 1989.
- HOLETON, D. R., The Communion of Infants and Hussitism, *Communio viatorum* 27 (1984).
- HOŠEK, R. – DOSTÁLOVÁ, R., *Antická mystéria*, Vyšehrad, Praha 1997.
- HUBAUX, J., *Le plongeon rituel et le bas-relief de l'abside de la basilique souterraine de la Porta Maggiore à Rome*, E. Champion, Paříž 1923.
- CHAVASSE, A., *Le sacramentaire gélasien. Sacramentaire presbytéral, en usage dans les titres romains au VIIe siècle*, Desclée, Paris-Tournai 1958.
- JOHNSON, M. E., The Postchrismational Structure of Apostolic Tradition 21. The Witness of Ambrose of Milan, and a Tentative Hypothesis Regarding the Current Reform of Confirmation in the Roman Rite, *Worship* 70 (1996).
- JOHNSON, M. E., *The Rites of Christian Initiation. Their Evolution and Interpretation*, The Liturgical Press, Collegeville 1999.
- JOHNSON, M., Baptism and Chrismation in Third- and Fourth-Century Egypt. The State of Question, *Worship* 88 (2014).
- JOHNSON, P., From Three Weeks to Forty Days. Baptismal Preparation and the Origins of Lent, in *Living Waters, Sealing Spirit. Readings on Christian Initiation*, ed. P. Johnson, Liturgical Press, Collegeville 1995.
- KELLY, H. A., *The Devil at Baptism. Ritual, Theology, and Drama*, Wipf and Stock Publishers, Eugene 2004.
- KOZÁK, J., *Diwan Abatur, totiž Mandejská kniha mrtvých*, Volvox Globator, Praha 2009.
- KURIAN, G. T. – LAMPORT, M. A., *Encyclopedia of Christianity in the United States*, sv. 5, Rowman & Littlefield, Lanham 2016.
- LARA, J., Precious Green Jade Water. A Sixteenth-Century Adult Catechumenate in the New World, *Worship* 71 (1997).
- LEEPER, E. A., From Alexandria to Rome. The Valentinian Connection to the Incorporation of Exorcism as Prebaptismal Rite, *Vigiliae Christianae*, 44 (1980).

- LÉON-DUFOUR, X., *Lettura dell'evangelo secondo Giovanni*, sv. 1, Edizioni Paoline, 1990.
- LÉON-DUFOUR, X., *Slovník biblické teologie*, Křesťanská akademie, Řím 1981.
- DE LUBAC, H., *Meditace o církvi*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2010.
- LUPIERI, E., *Giovanni Battista fra storia e legenda*, Paideia, Brescia 1988.
- LUPIERI, E., *The Mandeans. The Last Gnostics*, Cambridge 2002.
- Mandäische Liturgien*, ed. M. Lidzbarski, Wiedmannsche Buchhandlung, Berlín 1920.
- MARTELLI, M., *Il Sacramentario Gelasiano Cod. Vat. Reg. 316. Primo testimone completo della Liturgia Romana nella Gallia Precarolingia*, Vita Trentina, Trento 2003.
- MARTIN, F. – WRIGHT IV, W. M., *The Gospel of John*, Baker Academic, Ada 2015.
- MAZZA, E., *Mystagogy. A Theology of Liturgy in the Patristic Age*, Liturgical Press, Collegeville 1989.
- MCGOWAN, A., *Ascetic Eucharists. Food and Drink in Early Christian Ritual Meals*, Clarendon Press, Oxford 1999.
- MEYENDORFF, J., *Byzantine Theology*, Fordham University Press, New York 1987.
- MIRALLES, A., *I Sacramenti Cristiani*, Apollinare studi, Řím 1999.
- MOHELNÍK, B., *Pečeť daru Ducha svatého*, Krystal OP, Praha 2012.
- MOHELNÍK, B., *Sebepojetí církve jako kněžského lidu a jeho vliv na svátostnou povahu církve*, in P. BROŽ a kol., *Církev a II. vatikánský koncil. Perspektivy současné eklesiologie*, Pavel Mervart, Červený Kostelec 2015.
- MOHRMANN, Ch., *Sacramentum dans les plus anciens textes chrétiens*, *The Harvard Theological Review* 47 (1954).
- MOORE, G. F., *Judaism in the First Centuries of the Christian Era*, sv. 1, MA, Cambridge 1980.
- MRŇÁVEK, T., *Křest v byzantsko-konstantinopolské tradici*, in *Fórum pastorálních teologů VIII. Křest a iniciace*, Refugium Velehrad-Roma, Olomouc 2011.
- NEUNHEUSER, B., *Storia della liturgia attraverso le epoche culturali*, Edizioni liturgiche, Řím 1988.
- NEWTON, M., *The Concept of Purity at Qumran and in the Letters of Paul*, Cambridge University Press, Cambridge 1985.
- NOCENT, A. – SCICOLONE, I. – BROVELLI, F. – CHUPUNGCO, A., *Anàmnesis – introduzione storico-teologica alla Liturgia*, sv. 3/1 *La Liturgia, i Sacramenti. teologia e storia della celebrazione*, Marietti, Janov 1986.

- NUTT, R. W., *General Principles of Sacramental Theology*, The Catholic University of America Press, Washington 2017.
- OLIVAR, A., San Pedro Crisólogo, Autor del texto de la bendición de las fuentes bautismales? *Ephemerides liturgicae* 71 (1957).
- OTTEN, W. – VANDERJAGT, A. J., – VRIES, H. de, – VANDERJAGT, A., *How the West was Won. Essays on the Literary Imagination, the Canon, and the Christian Middle Ages for Burcht Pranger*, Brill, Leiden 2010.
- PATOUT BURNS, J., *Cyprian the Bishop*, Routledge, London 2002.
- PECKLERS, K., *The Genius of the Roman Rite*, Burn & Oates, London 2009.
- PITT, D. A., *Revising the Rite of Adult Initiation. The Structural Reform of the Ordo initiationis christianae adultorum, ordo catechumenatus per gradus dispositus 1964–1967*, Notre Dame (Indiana) 2007.
- PITTA, A., *L'evangelo di Paolo*, Elledici, Turín 2013.
- POKORNÝ, P., *Evangelium podle Marka*, Centrum biblických studií, Česká biblická společnost, Praha 2016.
- POLC, J., *Posvátná liturgie*, Křesťanská akademie, Řím 1981.
- Prayers of the Eucharist. Early and Reformed*, ed. R. C. D. Jasper – G. J. Cuming, Liturgical Press, Collegeville 1987.
- PRÜMM, K., *Mysterion und Verwandtes bei Athanasius*, *Zeitschrift für katholische Theologie* 63 (1939).
- RAHNER, K., *Základy křesťanské víry*, Trinitas, Svitavy 2002.
- ROSSUM, J. V., La chrismation avec la formule ‚sceau du don du Saint Esprit‘ dans le canon 7 du Deuxieme concile ecuménique (Constantinople I, 381), in *Chrismation et Confirmation. Questions autour d'un rite post-baptismal*, ed. C. Braga, Edizioni Liturgiche, Řím 2009.
- SATTERLEE, C. A., *Ambrose of Milan's Method of Mystagogical Preaching*, Liturgical Press, Collegeville 2002.
- Scientia liturgica. Manuale di liturgia*, ed. A. J. Chupungco, Piemme, Casale Monferrato 1998.
- SEARLE, M., *Infant Baptism Reconsidered*, in *Alternative Futures for Worship*, sv. 2. Baptism and Confirmation, ed. M. Searle, Liturgical Press, Collegeville 1987.
- SERRA, D., *Baptism and Confirmation. Distinct Sacraments, One Liturgy*, *Liturgical Ministry* 9 (2000).
- SERRA, D., *The Blessing of Baptismal Water at the Paschal Vigil. Ancient Texts and Modern Revisions*, *Worship* 64 (1990).
- SERRA, D., *New Observations About the Scrutinies of the Elect in the Early Roman Practice*, *Worship* 80 (2006).
- Slovník starokřesťanské literatury*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2005,
- ŠPAČEK, R., *Katolická věrouka*, Dědictví svatého Prokopa, Praha 1922.

- TAFT, R., *The Great Entrance. A History of the Transfer of Gifts and other Preanaphoral Rites of the Liturgy of St. John Chrysostom*, Pontificium Institutum Studiorum Orientalium, Řím 1975.
- TAFT, R., *Život z liturgie. Tradice Východu i Západu*, Refugium Velehrad-Roma, Olomouc 2008.
- TAROT, C., De l'Antiquité au monde Moderne. Le sel du bapteme. Avantar d'un rite, complexité d'un symbole, *Journal d'agriculture traditionnelle et de botanique appliquée*, 35 (1988).
- The Wiersbe Bible Commentary. New Testament*, David C. Cook, Colorado Springs 2007.
- THOMASSEN, E., *The Spiritual Seed. The Church of the Valentinians*, Brill, Leiden – Boston 2006.
- THIDEDE, C. P., *Svitky od Mrtvého moře a židovský původ křesťanství*, Volvox Globator, Praha 2004.
- THOMAS, M. F., *From Death to Rebirth. Ritual and Conversion in Antiquity*, Paulist Press, New York 1997.
- TICHÝ, R., *Exsultet. Historie a liturgie velikonočního chvalozpěvu*, Krystal OP, Praha 2017.
- TORELL, J.-P., *Saint Thomas Aquinas: Spiritual Master*, Catholic University of America Press, Washington D.C. 2003.
- TURNER, P., *The catechumenate answer book*, Resource Publications, California 2000.
- URS VON BALTHASAR, H., *Síla křesťanské naděje*, Velehrad, Olomouc 1995.
- VINKLÁT, M., Mandejská klasická magická literatura v rukou badatelů, in Pecha L., *Orientalia Antiqua Nova XIII.*, Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň 2013.
- VINKLÁT, M., *Two Unidentified Fragments of Mandaean Ritual Scrolls in the British Museum. Coptica, Gnostica und Mandaica: Sprache, Literatur und Kunst als Medien interreligiöser Begegnung(en)*, De Gruyter, Berlin 2018.
- VOGEL, D., *Primary Sources of Liturgical Theology. A Reader*, Liturgical Press, Collegeville 2000.
- VOPŘADA, D., *Mystagogie Výkladu 118. žalmu svatého Ambrože*, Pavel Mervart, Červený Kostelec 2015.
- VOPŘADA, D., Quodvultdeovy předkřestní katecheze a formování křesťanské identity, *Studia theologica* 19 (2017).
- VOPŘADA, D., *Svatý Ambrož a tajemství Krista*, Krystal OP, Praha 2015.
- VOPŘADA, D., *Svatý Augustin. Promluvy o modlitbě Páně*, Krystal OP, Praha 2019.
- WAGNER, G., *Pauline Baptism and the Pagan Mysteries*, Oliver and Boyd, Edinburgh 1967.
- WASZINK, J. H., *Pompa diaboli, Vigiliae Christianae* 1 (1947).

- WELLS, H., *Flesh and Spirit in the Theology of Luther. Incarnation, Sacraments and Sexuality*, *Touchstone* 1 (2019).
- WEISWEILER, H., *Maître Simon et son groupe De Sacramentis*, *Spicilegium Sacrum Lovaniense*, Lovañ 1937.
- WERRETT, I. C., *Ritual Purity and the Dead Sea Scrolls*, Brill, Boston 2007.
- WHITAKER, E. C. – JOHNSON, M. E., *Documents of the Baptismal Liturgy*, Liturgical Press, Collegeville 2003.
- WILLS, G., *Font of life*, Oxford University Press, New York 2012.
- WINKLER, G., Confirmation or Chrismation? A Study in Comparative Liturgy, *Worship* 58 (1984).
- WINKLER, G., Original meaning of the prebaptismal anointing and its implications, *Worship* 52 (1978).
- YAMAUCHI, E., *Gnostic Ethics and Mandaean Origins* (přetisk), Gorgias Press, Piscataway, NJ 2004.
- YARNOLD, E., *The Awe-Inspiring Rites of Initiation*, Cromwell Press, Wiltshire 1994.
- YOUNG, F., *A history of Exorcism in Catholic Christianity*, Palgrave Macmillan, Londýn 2016.